

8 Qarabağın görkəmli simaları

Xosrov Axundzadə (1889-1960)

Ömrünün 50 ilini maarif sahəsinə həsr etmiş, respublikamızın görkəmli alim, ədib, şair, rəssam, musiqişünas, bəstəkar, həkim və dövlət xadimləri arasında yüzlərlə yetirmələri olan Xosrov Mirzəli oğlu Axundzadə 1889-cu il iyul ayının 13-də Şuşa şəhərində ziyalı ailəsində anadan olmuşdur. Onun atası Mirzəli Aşiq Zeynalabdin oğlu müəllim olmaqla bərabər, şair və gözəl səsə malik məşhur musiqişünas idi, həmçinin xalqımızın sevimli müğənnisi Cabbar Qaryağdıoğlunun və onun həmkarlarının müəllimi olmuşdur.

Xosrov Axundzadə Şuşada şəhər (keçmiş "Nikolayski") məktəbində təhsil almışdır. O, bu məktəbdə Üzeyir və Zülfüqar Hacıbəyov qardaşları ilə birlikdə oxumuşdur. Məktəbdə oxuyarkən atası Mirzəli Aşiq vaxtsız vəfat edir. Atasının vəfatından sonra altı nəfər ailə üzvünün ağırlığı onun üzərinə düşür. Gənc Xosrov 1905-ci ildə məktəbi bitirib, 1906-cı ildən dərs deməyə başlayır.

Xosrov Axundzadə 1906-cı ildən 1913-cü ilə kimi Şuşa "Nərimaniyyə"; "Nəşri-maarif" və s. məktəblərdə müəllim olmuş, 1913-1917-ci illərdə Şuşada 5 nömrəli məktəbdə müəllimlik etmişdir. 1920-ci ildə Şuşada "Nərimaniyyə" və "Haşimiyyə" məktəblərinin təşkilində Hüseyn Qayıbov, Zülfüqar Abdullayev, Mircabbar Vəzirov, Hacı Zalov və başqaları ilə bərabər Xosrov Axundzadənin də xidməti olmuşdur.

Azərbaycanda Sovet hakimiyyəti qurulan gündən Xosrov Axundzadə də başqa müəllimlər

kimi, bütün varlığı ilə qarşıda duran yeni vəzifələrin həllində yaxından iştirak etmişdir. Xosrov müəllim Şuşada savadsızlığın aradan qaldırılmasında mühüm işlər görmüşdür. Xosrov Axundzadə 1935-ci ildə Şuşa şəhər kütülvə kitabxanasına müdir təyin olunmuşdur. 1956-cı ilə kimi Şuşada 7-illik və orta məktəblərinin ibtidai siniflərində dərs demişdir. 1956-cı ildən o, şəxsi təqaüdə buraxılır. Qocaman müəllim 1960-cı il may ayının 10-da Şuşada vəfat etmişdir.

Xosrov Axundzadənin pedaqoji fəaliyyəti, onun təcrübəsi hələ sağlığında respublikamızın pedaqoqlarının diqqətini cəlb etmişdir. 1948-ci ildə professor Əhməd Seyidov və professor Mehdi Mehdizadə Xosrov müəllimə məktub yazmış və ondan öz təcrübə və xatirələrini instituta yazıb göndərməsini xahiş etmişdilər. Xosrov Axundzadə elmi-pedaqoji fəaliyyətinə dair yazıları – "Pedaqoji təcrübə və mülahizələri" 2000-ci ildə "Maarif" nəşriyyatı, 2-ci nəşri isə 2008-ci ildə anadan olmasının 120 illiyi münasibə-

tilə "Adiloğlu" nəşriyyatı tərəfindən çap olunmuşdur. Əsər gənc müəllimlər üçün əhəmiyyətli bir metodik vəsaitdir.

Xosrov Axundzadənin yaradıcılıq fəaliyyətinin bir sahəsi də ədəbi irsimizlə əlaqədardır. O, 54 il ədəbi yaradıcılıqla məşğul olaraq, ədəbiyyat aləmində "Şaiq" təxəllüsü ilə tanınmışdır. Xosrov Şaiq ilk şeir təlimini atası Mirzəli Aşiqdən almışdır.

Xosrov müəllim 1919-cu ilin fevral ayında Həmidə xanımın xahişi ilə Mirzə Cəlilin "ölülər" və "Anamın kitabı" əsərinin üzünü köçürüb, Həmidə xanıma təqdim etmişdir. Bu barədə "Revoluçiya i kultura" jurnalının 1-ci nömrəsində Həmidə Məmmədquluzadənin "Mirzə Cəlil haqqında xatirələrim"də və filologiya elmləri doktoru Abbas Zamanovun redaktorluğu ilə hazırlanan "Cəlil Məmmədquluzadə" (məqalələr və xatirələr) əsərində qeyd olunmuşdur.

Xosrov Şaiqin Şuşada XIX əsr Azərbaycan yazıçı və şairlərilə əlaqədar olan tarixi yerlər barədə "Xatirələri" bir çox cəhətdən təqdirəlayiqdir. Bu əsərlərdə Azərbaycan maarif və mədəniyyətinin inkişafında böyük rol oynayan ziyalıların fəaliyyəti şirin bir dillə təsvir edilir. Xosrov Şaiq ömrünün son günlərində böyük diqqət və həvəslə qəzəllərini və şeirlərini bir yerə toplayıb, "Məcmuəyi-əşəri" əsərinin (şeirlər məcmuəsinin) əl yazmasını xalqımıza nümunə qoyub. Şübhə yoxdur ki, Xosrov Axundzadənin pedaqoji və ədəbi irsi gənc və gələcək nəsil üçün dəyərli mənbədir.